

Miroslav Mareš, Josef Smolík a Marek Suchánek:

FOTBALOVÍ CHULIGÁNI. EVROPSKÁ DIMENZE SUBKULTURY

Brno: Centrum strategických studií, Barrister & Principal, 2003, 181 stran.

Trojice mladých autorů (Miroslav Mareš, Josef Smolík, Marek Suchánek) si v předmluvě svého díla klade za cíl čtenáře seznámit s uceleným pohledem na problematiku diváckého násilí. Po prostudování publikace nezbývá než konstatovat, že autoři svůj cíl bezesbýtku splnili.

Po nezbytném „akademickém“ úvodu, ve kterém je zúročeno to málo ze sekundární literatury, co je k tématu možné nalézt, přichází na řadu prvovýzkum. Teoretická zjištění jsou velkoryse rozebrána na řadě modelových situací, přehledně setříděných podle zemí „západního“ a „východního“ bloku. Zvláštní část je věnována situaci v České republice a sumarizaci mezinárodních aktivit, směřujících k potlačení diváckého násilí a jeho doprovodných jevů.

Výjimečnost publikace (zejména v českojazyčném prostředí) spočívá v tom, že subkulturu fotbalových chuligánů neuzivá pouze pro ilustraci jiných skutečností, ale věnuje se tématu „na plný úvazek“. Autoři řemeslnou formou shromáždili značný záběr poznatků, mezi kterými nemalou roli hrají tiskoviny samotných fotbalových chuligánů (ne vždy přístupné prostřednictvím Internetu). S tím rovněž koresponduje množství odkazů a poznámek, které mohou nezřídka „existovat samy o sobě“.

Přestože se může zdát vhodnější umístění poznámek pod čarou na každé stránce, nezbývá než konstatovat, že při objemu používaných poznámek by takový systém značně snížil přehlednost a čtivost díla.

Při četbě publikace si na své přijde politolog, psycholog, socio-ekonom (hospodářské

zázemí chuligánů) a dokonce i badatel v oblasti politické geografie. Za řadou střetů mezi chuligány se totiž rýsují faktory regionální, národnostní či konfesní nevráživosti (fanoušci z hlavního města versus fanoušci z upozaděné periferie, katolíci versus protestanti, přistěhovalci versus starousedlíci, atd.).

Své místo dostala i témata „ženského“ fandění či propojení mezi výtržnictvím na stadionech a médiu. Poučení zde najde i bezpečnostní praktik a publikace by se měla bez nadsázky stát povinnou četbou osob, odpovědných za pořádek a bezpečnost na stadionech po celé České republice.

Autoři se nekompromisně vypořádávají s jedním z nejčastějších mýtů, spojených s diváckým násilím, a totiž s jeho spojováním s méně majetnými a nevzdělanými částmi populace. Na řadě příkladů je ilustrováno, že – rozhodně v poslední době – je chuligánství spíše zástupnou identitou pro osoby, nespokojené s nudností jejich všedního života, které nedostatek vzrušení (a to včetně sexuálního) kompenzují pořádáním výtržností, u kterých je fotbal (ale i hokej a jiné divácké sporty) de facto pouze záminkou. „Znuděnými“ rowdies tak mohou být jak dlouhodobě nezaměstnaní, tak úspěšní a hmotně více než zajištění manažeři. Ostatně náklady, které jsou s chuligánstvím spojeny (výjezdy na zápasy do zahraničí, vydávání fanzinů) rozhodně nejsou levná záležitost.

Ačkoli autoři na řadě míst situaci nebo konkrétní incidenty do určité míry „zlehčují“ humornými poznámkami (často převzatými z chuligánských magazínů), neopomíjejí zdůraznit to nejdůležitější: případy, kdy řádění fanoušků vedlo ke zmrzačení či smrti nezúčastněných osob.

Oldřich Krulík, Fakulta sociálních věd University Karlovy v Praze